

НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ ПУБЛІЧНОГО ПРАВА

ПРИСЯЖНЮК ОКСАНА ВАСИЛІВНА

УДК 342.9.03:004

КОНЦЕПТ ЦИФРОВІЗАЦІЇ АДМІНІСТРАТИВНОГО СУДОЧИНСТВА

12.00.07 – адміністративне право і процес;
фінансове право; інформаційне право

**Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата
юридичних наук**

Київ – 2024

Дисертацією є рукопис

Робота виконана у Науково-дослідному інституті публічного права

Науковий керівник

доктор юридичних наук, доцент

Солнцева Христина Володимирівна,

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого,

доцент кафедри адміністративного права та адміністративної діяльності

Офіційні опоненти:

доктор юридичних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України

Дрозд Олексій Юрійович,

Бюро економічної безпеки України,

керівник Департаменту організаційного забезпечення діяльності

доктор юридичних наук, професор

Соболь Євген Юрійович,

Центральноукраїнський державний університет імені Володимира Винниченка,

ректор

Захист відбудеться «26» жовтня 2024 р. об 11⁰⁰ на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.503.01 у Науково-дослідному інституті публічного права за адресою: 03035, м. Київ, вул. Георгія Кірпи, 2А

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Науково-дослідного інституту публічного права за адресою: 03035, м. Київ, вул. Георгія Кірпи, 2А

Автореферат розісланий «19» вересня 2024 р.

Учений секретар

спеціалізованої вченої ради

Ксенія КУРКОВА

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Обґрунтування вибору теми дослідження. В теорії адміністративного процесуального права фіксуються зміни, що мають концептуальне значення для різних аспектів розгляду публічно-правових спорів, які пов'язані з поширенням практики використання цифрових технологій під час адміністративного процесу. Прагнення України стати членом Європейського Союзу, європейська інтеграція, набуття статусу країни-кандидата в члени Європейського Союзу активізувало низку процесів в країні. Однією із визначальних тенденцій у даний період є впровадження інформаційних (цифрових) технологій у всі сфери суспільного життя. В цілому, виникнення цифрових технологій, використання віртуального пропуску є об'єктивним та закономірним результатом досягнень людства у науково-технічній сфері. При цьому цифровізація супроводжується зміною культури процесів, підвищенням ефективності та продуктивності, оптимізацією роботи. Чи не нагальним питанням є впровадження цифровізації у роботу органів державної влади, в тому числі і судової. Процес цифровізації відзначається тривалістю та має наслідком значну трансформацію, через існуючі особливості судової системи, зокрема цілісність персональних даних та їх безпеку.

Українське адміністративне процесуальне законодавство перебуває на шляху цифрової трансформації. Останнє підтверджується тим, що формується досить конкретизоване уявлення про спори за участю суб'єкта публічної адміністрації, роль суду у вирішенні цих спорів та використання практики Європейського суду з права людини до цієї категорії справ. Оновлення процесуального законодавства в цілому свідчить, що адміністративне судочинство є різновидом судочинства в цілому та має спільні вектори впорядкування. Одночасно специфіка адміністративного судочинства та його спрямування на вирішення публічно-правових спорів опосередковують потреби якісного регулювання його особливостей. Впорядкована на належному рівні система суспільних відносин з приводу адміністративного судочинства дозволить впровадити цифрові інструменти та уникнути подвійного майбутнього удосконалення нормативно-правової бази. В протилежному випадку зміни, що вносяться у зв'язку з цифровізацією судової системи, лише підкреслюватимуть наявні недоліки спеціального правового регулювання адміністративного процесу.

Примітно те, що цифрові технології в адміністративному судочинстві пов'язані з цифровою трансформацією сфери публічно-правових відносин, зокрема: можливістю видання адміністративних актів в електронній формі, наданням адміністративних послуг через цифрові технології, дистанційною публічною службою, поданням звернень громадян до органів державної влади, органів місцевого самоврядування та їх посадових чи службових осіб в електронній формі тощо. У результаті прозорість та оперативність прийняття судових рішень по цим категоріям справ є запорукою підвищення довіри до судової системи та визнання України як європейської демократичної держави.

За таких умов змінено підхід щодо адміністративного судочинства в цілому, що відображається на упорядкуванні суспільних відносин з приводу розгляду

публічно-правових спорів. Водночас адміністративному судочинству притаманними є сталі якісні характеристики, типу виділення учасників адміністративного судочинства, видів провадження в адміністративному судочинстві, системи доказів і тому подібне. Означена сталість не означає, що окремі елементи не можуть трансформуватися у відповідності до стану розвитку суспільних відносин. До таких викликів та одночасно чинників трансформаційних змін слід віднести й інтенсифікацію використання телекомунікаційних засобів та цифрових технологій під час верифікації статусу учасників адміністративного процесу; трансформацію предмету публічно-правових спорів; поширення практики використання електронних доказів в адміністративному судочинстві; наявність особливостей спрощеного провадження в адміністративному судочинстві та порядку розгляду окремих публічно-правових спорів на тлі цифровізації.

Наявність достатньої практики використання цифрових інструментів при вирішенні публічно-правових спорів в судовому порядку стала одним з аспектів, що спричиняє потребу удосконалення нормативно-правових засад адміністративного процесуального права. Додаткова актуалізація розв'язання проблематики формування концепту цифровізації адміністративного судочинства пов'язана з необхідністю здійснення судочинства у відповідності до загальноприйнятих міжнародних стандартів та стандартів Європейського Союзу.

На жаль, національне законодавство не повною мірою слідує критеріям правозастосування у цій сфері, що має вияв у такому: відсутність законодавчого закріплення способів верифікації статусу учасників адміністративного процесу за допомогою цифрових технологій; нечіткість формулювань, що стосуються використання цифрових доказів в адміністративному судочинстві; відсутність належного юридичного визначення понять, які характеризують цифровізацію адміністративного процесу; наявність прогалин у чіткій стратегії подальшого використання цифрових технологій в адміністративному судочинстві.

Зв'язок теми дисертації із сучасними дослідженнями. Проблематика сутності адміністративного судочинства та особливостей розгляду публічно-правових спорів тривалий час досліджується українськими та зарубіжними науковцями, а саме: В.Б. Авер'яновим, В.М. Бевзенко, Ю.В. Гарустом, Є.А. Гетьманом, О.В. Джафаровою, О.С. Дніпровим, О.Ю. Дроздом, С.В. Ківаловим, О.Ф. Кобзарем, В.К. Колпаковим, І.О. Корецьким, В.І. Курило, К.М. Курковою, Л.І. Луценко-Миськів, А.А. Манжулою, Ю.В.Мех, О.М. Михайловим, В.Ю. Оксінем, А.Ю. Осадчим, А.В. Руденко, Р.А. Сербином, М.І. Смоковичем, Є.А. Сободем, Х.В. Солнцевою, Л.В. Сорокою, Р.В. Шаповалом, С.О. Шатравою, К.В. Шкарупою та іншими. При цьому, наукові висновки у більшості випадків зроблено щодо загальних засад розгляду публічно-правових спорів. Вагоме значення мають висновки фахівців, що досліджували належний стан використання цифрових технологій у судочинстві, а саме праці: Білоус В.В., Бондаренко В.А., Бринцева О.В., Цехана Д.М. та інших.

Відсутність комплексного теоретичного дослідження, яке було б присвячено концепту цифровізації адміністративного судочинства, також негативно впливає на

сприйняття судової влади, а отже є негативним фактором на шляху визнання України як правової та соціальної держави.

При дослідженні використання цифрових технологій під час вирішення публічно-правових спорів науковці обмежувалися розглядом загально-теоретичних аспектів, які протягом останнього часу фактично не оновлювалися, із приділенням особливої уваги ідеї електронного суду, можливості використання цифрових технологій під час участі в судовому процесі тощо. Зазначене свідчить про фрагментарність дослідження використання здобутків цифровізації в адміністративному судочинстві, що потребує детального аналізу та виокремлення специфічних ознак.

Таким чином відсутність доктринальних напрацювань, а також наявні практичні правові прогалини обумовили актуальність теми, а також необхідність доктринального пошуку науково аргументованих пропозицій, рекомендацій у частині адаптації вітчизняного адміністративного процесуального законодавства до стандартів Європейського Союзу.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертація узгоджується з основними положеннями Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, ратифікованої Законом України від 16 вересня 2014 р. № 1678-VII, Стратегії розвитку системи правосуддя та конституційного судочинства на 2021-2023 роки, затвердженої Указом Президента України від 11 червня 2021 року № 231/2021, Концепції розвитку електронного урядування в Україні, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 20 вересня 2017 року № 649-р, Концепції розвитку системи електронних послуг в Україні, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 16 листопада 2016 року № 918-р, Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки та затвердження плану заходів щодо її реалізації, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 17 січня 2018 року № 67-р, Концепції Програми інформатизації місцевих та апеляційних судів і проекту побудови Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи (ЄСІТС) на 2022-2024 роки, затвердженої наказом Державної судової адміністрації України від 14 червня 2022 р. № 178. Дисертацію виконано відповідно до плану науково-дослідної роботи Науково-дослідного інституту публічного права «Правове забезпечення прав, свобод та законних інтересів суб'єктів публічно-правових відносин» (номер державної реєстрації 0120U105390).

Мета і завдання дослідження. *Метою* роботи є здійснення дослідження концепту цифровізації адміністративного судочинства.

Для досягнення поставленої мети необхідно виконати такі основні *завдання*:

- встановити стан наукової генези щодо використання цифрових технологій в адміністративному судочинстві;
- визначити сутність та змістовне наповнення адміністративно-правових категорій цифровізації адміністративного судочинства;
- схарактеризувати принципи адміністративно-правового забезпечення цифровізації;
- визначити особливості трансформації предмету публічно-правових спорів;

- виокремити особливості системи доказів в адміністративному судочинстві;
- схарактеризувати правосуб'єктність учасників адміністративного судочинства;
- здійснити адміністративно-правову характеристику спрощеного провадження в адміністративному судочинстві;
- здійснити нормативно-правову характеристику розгляду окремих публічно-правових спорів;
- схарактеризувати міжнародний досвід цифровізації адміністративного судочинства;
- надати пропозиції щодо удосконалення чинного законодавства, яким врегульовано розгляд публічно-правових спорів з використанням цифрового інструментарію.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, що складаються під час здійснення адміністративного судочинства та його забезпечення.

Предметом дослідження є концепт цифровізації адміністративного судочинства.

Методи дослідження. Методологічну основу дисертації становлять загальноновизнані методи наукового пошуку. Методологічна складова дослідження спирається на *системний аналіз*, яким опосередковано вибір напряму дослідження концепту цифровізації адміністративного судочинства. *Діалектичний* метод наукового пізнання, який було застосовано для дослідження явищ дійсності у їхньому розвиткові та взаємозв'язку, дозволив встановити змістовні характеристики адміністративного судочинства та виокремити у ньому прогаліни (підрозділ 1.2, розділи 2, 3); на основі використання *логіко-системного* методу виокремлено та удосконалено категоріальний апарат, який використано у дослідженні (підрозділ 1.2, розділ 3); *формально-догматичний* метод забезпечив можливість здійснення якісного аналізу положень адміністративного законодавства, якими закріплено об'єктивні та суб'єктивні аспекти забезпечення цифровізації (підрозділ 1.3, розділ 3), а також можливість використання правомочностей, наданих учасниками адміністративного процесу, що мають цифрову правову природу (підрозділи 2.3, 3.1, 3.2). *Формально-логічний* метод використано для здійснення аналізу міжнародних стандартів цифровізації судочинства та практики його втілення окремими європейськими державами (розділи 2, 3). *Структурно-функціональний* метод допоміг проаналізувати специфіку спрощеного провадження в адміністративному судочинстві та особливості розгляду окремих публічно-правових спорів (підрозділи 3.1, 3.2). Використання методів *моделювання, аналізу та синтезу* створило можливість запропонувати пропозиції з удосконалення адміністративного процесуального законодавства за допомогою використання цифрового інструментарію.

Нормативно-правовою базою роботи є Конституція України, міжнародні договори, які ратифіковано Україною, закони України, підзаконні нормативно-правові акти Президента України, Кабінету Міністрів України, центральних органів виконавчої влади, стандарти Європейського Союзу, що стосуються здійснення адміністративного судочинства.

Емпіричну базу дослідження становлять судові рішення, прийняті адміністративними судами з приводу розгляду публічно-правових спорів.

Наукова новизна отриманих результатів. Дисертаційна робота є одним з перших у вітчизняній адміністративній процесуальній науці дослідженням концепту цифровізації адміністративного судочинства. За результатами проведеного дослідження виокремлено нові наукові положення та висновки, а саме:

уперше:

– сформовано концептуальні засади цифровізації адміністративного судочинства;

– обґрунтовано доцільність прийняття Концепції цифрової трансформації діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування та запропоновано принципи, на яких вона має базуватись: 1) контроль за цифровізацією – вироблення моніторингових заходів, що спрямовані на перевірку застосування електронної форми реалізації повноважень як пріоритетної, а також на застосуванням інформаційно-комунікаційних технологій під час планування та реалізації будь-яких реформ, проектів чи завдань; 2) забезпечення електронної ідентифікації та верифікації для подальшого взаємного визнання з електронними системами ЄС; 3) синергія використання цифрових технологій як між суб'єктами публічного сектору, так і з суб'єктами приватного сектору для підвищення керованості ІТ-процесів та оперативності доступу до інформації; 4) збалансованість рівня витрат на програмне забезпечення з витратами на ІТ-інфраструктуру, забезпечення ліцензування програмного забезпечення, що використовується в публічній сфері; 5) відкритість і зручність доступу до публічної інформації, використання сучасних каналів комунікації та персоналізації надання інформації;

– визначено фактичний вплив цифровізації на якісні ознаки адміністративного судочинства (визначення прав учасників адміністративного процесу, форму участі в розгляді публічно-правових спорів, розширення переліку принципів адміністративного судочинства і т.д.) та кількісні ознаки, які стосуються порядку розгляду адміністративних справ, що впливають на алгоритм розгляду окремих публічно-правових спорів;

удосконалено:

– визначення понять: «цифровізація адміністративного судочинства» як впровадження у процес здійснення судочинства адміністративними судами цифрових технологій, за допомогою використання систем інформаційно-комунікаційного обміну з метою посилення функціональної та процесуальної спроможності адміністративних судів; «електронний доступ» як можливість звернення до ключових сервісів надання публічних послуг для прийняття стосовно таких осіб адміністративних актів, що є складовими цифрової трансформації та здійснюється у електронній формі з використанням засобів електронної ідентифікації та електронного підпис; «електронний підпис» як зафіксовані на носії дані, що дають змогу ідентифікувати особу, яка підписує електронний документ (що прирівнює його до власноручного підпису); «ідентифікація особи»

як процес встановлення особи, тобто підтвердження особистості в електронному середовищі за допомогою електронних засобів ідентифікації; «відео конференція» як процес організації та здійснення адміністративних дій і взаємодії за допомогою відеозв'язку в реальному часі, що дає змогу здійснювати управлінські, консультаційні, судові та інші офіційні процедури дистанційно; «електронна комунікація (електронний зв'язок)» як обмін інформацією за допомогою електронних засобів і технологій, а також документами та іншими даними між органами державної влади, органами місцевого самоврядування, а також компаніями, установами, організаціями та громадянами; «електронний документообіг» як система обміну документами в електронній формі (з накладеним на них електронним підписом) за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій;

– теоретичні положення щодо впливу цифрових технологій на суспільний порядок та стан правового регулювання, який має місце лише тоді, коли:
а) цифрові технології стають частиною правової дійсності та мають місце у практичній діяльності, що потребує наступного нормативного впорядкування;
б) цифрові технології стають частиною нормативного впорядкування та мають бути втілені у практичну площину;

– трактування понять адміністративного процесуального характеру для цілей детермінації концепту цифровізації адміністративного судочинства: 1) підхід до виокремлення ознак, що притаманні принципам адміністративно-правового забезпечення цифровізації, а саме: застосування до широкого кола адміністративних дій та ситуацій; тривалість актуалізації, незважаючи на те, що конкретне застосування може змінюватися; превалюючий характер над адміністративними нормами через надання їм загального змістовного спрямування; формулювання як загальних правил поведінки, що визначають межі допустимої поведінки; відображення суспільних цінностей; здатність до зміни у відповідності до суспільних трансформацій; 2) підхід до потреби використання в адміністративному процесуальному законодавстві терміну «суб'єкт владних повноважень» при визначенні адміністративної правосуб'єктності. Це пояснюється тим, що якщо учасником справи визначається суб'єкт владних повноважень, то для нього має бути деталізовано умови вступу до розгляду публічно-правового спору, тобто має визначатись його правосуб'єктність;

набули подальшого розвитку:

– положення щодо визначення в якості критеріїв публічно-правових відносин змістовного критерію (як основного), що підтверджується наявністю публічного інтересу в правовідносинах та суб'єктного критерію (як суміжного), що підтверджується участю в правовідносинах суб'єкта, якого наділено владно-розпорядчими повноваженнями;

– наукові узагальнення щодо детермінації поняття «електронних доказів в адміністративному судочинстві» та їх співвідношення з іншими доказами;

– положення щодо виокремлення особливостей спрощеного провадження в адміністративному судочинстві, які мають прояв у: значно скорочених термінах розгляду справи та отримання результату розгляду; можливості подати клопотання

щодо призначення справи до розгляду саме у спрощеному провадженні; можливості вибору присутності чи відсутності у судовому засіданні; можливості самостійного представлення інтересів позивачем, без залучення представника; зменшенні фінансових витрат на розгляд справи;

– наукові положення щодо аргументації впровадження стандартів Європейського Союзу та використання практики європейських держав в частині цифровізації адміністративного судочинства.

Практичне значення отриманих результатів. Сформульовані в дисертаційному дослідженні положення, узагальнення, висновки та пропозиції мають як загальнотеоретичне, так і прикладне значення для науки адміністративного процесуального права, практики діяльності адміністративних суддів. Результати дослідження використовуються і надалі можуть бути використані в:

– *науково-дослідній сфері* – при подальшому доктринальному аналізові проблематики здійснення адміністративного судочинства в цілому та використання цифрових технологій в судочинстві, зокрема (акти впровадження Національної академії правових наук України, Науково-дослідного інституту публічного права);

– *правотворчій діяльності* – при наданні пропозицій у частині удосконалення положень КАС України та інших нормативно-правових актів, положення яких так чи інакше торкаються цифровізації судочинства та доступу до нього (додаток Б до дисертації);

– *правозастосовній діяльності* – для належного втілення у правову дійсність заходів, що становлять діяльність, пов'язану з розглядом та вирішенням публічно-правових спорів з використанням цифрових технологій;

– *навчальному процесі* – при підготовці монографій, підручників та посібників з навчальних дисциплін «Адміністративне судочинство», «Інформаційне право», «Адміністративний процес» та при їх викладанні (акт впровадження Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого).

Апробація матеріалів дисертації. Підсумки розроблення проблеми загалом, її аспектів, сформульовані узагальнення та висновки оприлюднено на науково-практичних конференціях: «Правові засади діяльності правоохоронних органів» (9-10 листопада 2023 року), «Юридична відповідальність військовослужбовців та працівників правоохоронних органів в умовах воєнного стану» (26 січня 2024 року), «Сектор безпеки України: актуальні питання науки та практики» (28 березня 2024 року), «Актуальні питання адміністративного права та адміністративного судочинства» (17 травня 2024 року).

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, які містять дев'ять підрозділів, загальних висновків, списку використаних джерел, додатків. Загальний обсяг дисертації становить 202 сторінки. Список використаних джерел містить 190 найменувань і займає 22 сторінки.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **Вступі** обґрунтовано актуальність теми дисертації, визначено її зв'язок із науковими програмами, планами, темами, грантами, окреслено мету й завдання, об'єкт і предмет, а також методи дослідження, наукову новизну та практичне значення отриманих результатів, наведено дані про апробацію матеріалів дослідження, структуру та обсяг роботи.

Розділ 1 «Нормативно-правові засади цифровізації в адміністративному судочинстві» складається із трьох підрозділів.

У підрозділі 1.1 *«Наукова генеза щодо використання цифрових технологій в адміністративному судочинстві»* проаналізовано доктрину права, у межах якої досліджено окремі аспекти цифровізації в адміністративному судочинстві. Запропоновано тлумачення визначення «наукова генеза щодо використання цифрових технологій в адміністративному судочинстві» як відображення висновків, які отримані в результаті інтелектуальної творчої діяльності, спрямованої на одержання нових результатів в сфері використання цифрових технологій, виділення специфіки їх застосування в адміністративістиці та в адміністративному судочинстві. Виявлено фактично різне найменування для використання цифрових технологій в адміністративному судочинстві та різні комбінації понять, що використовуються науковцями-процесуалістами для вказівки на використання цифрових технологій під час розгляду публічно-правових спорів. Наприклад, «цифровізація адміністративного судочинства», «цифровізація адміністративного процесу», «діджиталізація адміністративного процесу», «адміністративне судочинство в умовах цифровізації», «адміністративне судочинство в умовах діджиталізації» тощо. Спільним для наукових розвідок з таким формулюванням є те, що їх змістовне наповнення відображає одні й ті самі характеристики використання цифрових технологій в адміністративному процесі.

Акцентовано увагу на тому, що самі по собі цифрові технології не мають значення для управлінської та юридичної системи. Цифрові технології трансформують суспільний порядок та стан правового регулювання лише у тому випадку, коли вони: а) стають частиною правової дійсності та мають місце у практичній діяльності, що потребує наступного нормативного впорядкування; б) стають частиною нормативного впорядкування та мають бути втілені у практичну площину. Зазначено, що тлумачення цифрових технологій, визначення їх впливу на певну сферу суспільних відносин пов'язано з урегульованістю цих суспільних відносин нормами права.

У підрозділі 1.2 *«Адміністративно-правові категорії цифровізації адміністративного судочинства»* досліджено категоріальний апарат, що забезпечує використання цифрових технологій в адміністративному судочинстві.

Зазначено, що у всіх сферах суспільного життя присутнє використання цифрових технологій, застосування яких має метою та наслідком підвищення ефективності та модернізацію усіх процесів та створення цифрового суспільства. Як наслідок має бути єдина термінологія, яка позначає використання цифрових технологій. Здійснено аналіз окремих категорій, що стосуються як сфери

адміністрування, так і судочинства. Йдеться про детермінацію понять: електронного доступу (є можливістю звернення до ключових сервісів надання публічних послуг для прийняття стосовно таких осіб адміністративних актів, що є складовими цифрової трансформації, та здійснюється у електронній формі з використанням засобів електронної ідентифікації та електронного підпису); електронного підпису (визначено як зафіксовані на носії дані, що дають змогу ідентифікувати особу, яка підписує електронний документ, що прирівнює його до власноручного підпису); електронної ідентифікації (є процесом встановлення особи, тобто підтвердження особистості в електронному середовищі за допомогою електронних засобів ідентифікації); електронного документообігу (є системою обміну документами в електронній формі з накладеним на них електронним підписом за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій); відеоконференції (визначено як процес організації та здійснення адміністративних дій і взаємодії за допомогою відеозв'язку в реальному часі, що дає змогу здійснювати управлінські, консультаційні, судові та інші офіційні процедури дистанційно).

У підрозділі 1.3 «Принципи адміністративно-правового забезпечення цифровізації» досліджено питання основоположних засад використання цифрових технологій. Встановлено належність принципів адміністративно-правового забезпечення цифровізації як: а) різновиду принципів адміністративно-правового забезпечення; б) різновиду принципів цифровізації як соціально-правового явища. Конкретизуючи принципи адміністративно-правового забезпечення відмічено їх детермінацію як фундаментальних засад, на яких будується система публічного адміністрування та окреслюються напрями, межі та способи реалізації управлінських повноважень органів державної влади та місцевого самоврядування.

Доцільність формулювання принципів адміністративно-правового забезпечення цифровізації опосередковано потребами: 1) позиціонування цифровізації як функціонального призначення держави; 2) формулювання пропозицій щодо організаційно-правових інструментів поєднання централізації та децентралізації цифровізації різних сфер; 3) визначення загальної стратегії законотворчості щодо цифровізації; 4) захисту прав людини у сфері цифровізації тощо. Проаналізовано окремі принципи адміністративно-правового забезпечення цифровізації, надано їх детальну характеристику.

Встановлено, що принципи адміністративно-правового забезпечення цифровізації відіграють визначальну роль у формуванні ефективної та надійної системи електронного урядування. Вони слугують орієнтиром, що направляє процес цифрової трансформації державних органів, забезпечуючи правову визначеність, захист прав та свобод, ефективність надання публічних послуг, прозорість діяльності державних органів, що посилює довіру громадян, безпеку інформації та даних громадян, а також сприяють створенню єдиного інформаційного простору, де різні інформаційні системи можуть взаємодіяти між собою.

Розділ 2 «Вплив цифровізації на змістовні складові адміністративного судочинства» складається з трьох підрозділів.

У підрозділі 2.1 «Трансформація предмету публічно-правових спорів» досліджено зміни, що стосуються предмету публічно-правових спорів. Акцентовано увагу на відсутності чітко окресленого визначення поняття «публічно-правових відносин», що призводить до порушення такої складової принципу верховенства права як юридична визначеність. Визначення юридичної природи публічності правовідносин сприяє чіткому та однозначному розмежуванню спорів, які мають розглядатися виключно в рамках адміністративного судочинства для сторін, суддів, процесуальних представників та інших учасників адміністративного процесу.

Удосконалено підходи до: 1) виділення в якості основної ознаки публічно-правових відносин – переважання у них саме публічного інтересу, а не державного інтересу; 2) коригування розуміння підпорядкованості в публічно-правових відносинах, адже риса підпорядкованості суб'єктів публічно-правових відносин один одному не є властивою для публічно-правових відносин, і не повинна розглядатися як основоположний до їх визначення елемент. Зазначено, що хоча категорії «адміністративно-правовий спір» і «публічно-правовий спір» часто використовуються як синоніми, між ними є певні відмінності, хоча й не завжди чітко визначені в законодавстві. Публічно-правовий спір є ширшим поняттям і охоплює всі спори, що виникають з публічних правовідносин. Це можуть бути не лише адміністративні, а й конституційні, фінансові, міжнародні та інші види публічно-правових відносин. Адміністративно-правовий спір є вузьким поняттям і стосується саме відносин, що виникають у процесі здійснення органами виконавчої влади їхніх управлінських функцій.

Встановлено, що розширення предмету спорів адміністративного судочинства обумовлено: 1) демократизацією суспільства та зростанням правової свідомості громадян; 2) ускладненням суспільних відносин та розширенням сфери публічного адміністрування; 3) наявним впливом інформаційних технологій та процесом цифровізації; 4) інтеграційними процесами. Відбувається адаптація національного законодавства до європейських стандартів у сфері захисту прав людини, приймаються нові закони, які розширюють можливості судового захисту прав.

У підрозділі 2.2 «Особливості системи доказів в адміністративному судочинстві» проаналізовано специфіку доказування під час вирішення публічно-правових спорів. Обґрунтовано тезу про використання понять «електронний доказ» та «цифровий доказ» як синонімів. Цифровізація доказів в адміністративному судочинстві має прояв, перш за все, у формі таких доказів. Встановлено, що перевірка електронного доказу на предмет достовірності, допустимості та цілісності може здійснюватися за допомогою використання кваліфікованого електронного підпису та спеціальної електронної печатки. Одночасно, проблемним є те, що підпис або печатку могли накласти вже на фальшивий документ (підроблений), тобто кваліфікований електронний підпис може засвідчувати достовірність та допустимість документу, який вже є підробленим.

Виокремлено такі характеристики оцінювання судом електронних доказів: роздруківка електронного листування не є електронним документом у розумінні Закону України «Про електронні документи та електронний документообіг»

(оскільки не містить електронного підпису, що не дає змоги ідентифікувати відправника повідомлення і підтвердити цілісність такого); веб-сторінки можна вважати електронними документами, які фізично не можуть надаватися суду, але можуть містити відомості про обставини, які мають значення для справи, тому суд може провести огляд і дослідження таких документів у місці їх знаходження (за посиланням) з фіксацією таких процесуальних дій у протоколі; скрін-шоти повідомлень з телефону, роздруківки з Viber є належними та допустимими доказами.

У підрозділі 2.3 «Правосуб'єктність учасників адміністративного судочинства» проаналізовано засади участі в адміністративному процесі різних суб'єктів. Виявлено, що у відповідності до законодавчої градації учасників адміністративного процесу особи, що належать до різних груп учасників цього процесу, фактично мають різний набір процесуальних прав та обов'язків, яким передуює різна правосуб'єктність. Особа, яка має юридичну підставу для участі у розгляді і вирішенні адміністративною судовою установою конкретної справи, набуває правового статусу, що характеризується особливостями того чи іншого учасника адміністративного судочинства. При цьому виключно за наявності необхідної правосуб'єктності, така участь є можливою.

Зроблено висновок про те, що для того, щоб мати статус учасника адміністративного процесу, особа повинна мати відповідний рівень правосуб'єктності, який є характерним для учасника справи, представника чи іншого учасника судового процесу. Актуальним в сучасних умовах є вирішення питань подвійного громадянства та деталізація процедури виходу з громадянства. Адже в Україні не діяв принцип автоматичної втрати громадянства при набутті громадянства іншої держави. Для завершення цієї процедури має бути виданий відповідний Указ Президента України. Натомість, є певна категорія фізичних осіб, які є громадянами іншої держави, але за законодавством України до моменту виходу з громадянства на підставі втрати, вони є громадянами України.

Виявлено суперечності в нормативному впорядкуванні правосуб'єктності юридичних осіб в адміністративному судочинстві: а) при визначенні деліктоздатності зазначається, що вона визнається за органами державної влади, іншими державними органам, органами влади Автономної Республіки Крим, органами місцевого самоврядування, їхніми посадовими і службовими особами, підприємствами, установами, організаціями (юридичними особами). При цьому більшість вказаних суб'єктів і так мають статус юридичної особи; б) в адміністративному процесуальному законодавстві використовується термін «суб'єкт владних повноважень» як орган державної влади (у тому числі без статусу юридичної особи), орган місцевого самоврядування, орган військового управління, їхня посадова чи службова особа, інший суб'єкт при здійсненні ними публічно-владних управлінських функцій на підставі законодавства, в тому числі на виконання делегованих повноважень або наданні адміністративних послуг. Однак при визначенні адміністративної правосуб'єктності частково дублюється цей перелік, а вказівки на суб'єкта владних повноважень не має; в) визначення правосуб'єктності громадських об'єднань потребує уточнення. З одного боку,

громадське об'єднання може мати статус юридичної особи і тоді на нього поширюватимуться норми про юридичних осіб в КАС України, а з іншого може не мати – і тоді на нього поширюватимуться норми про фізичних осіб.

Розділ 3 «Удосконалення адміністративно-правового забезпечення цифровізації адміністративного судочинства» складається з трьох підрозділів.

У підрозділі 3.1 «Адміністративно-правова характеристика спрощеного провадження в адміністративному судочинстві» досліджено спрощене провадження та вплив цифровізації на його здійснення. Для виокремлення особливостей розгляду адміністративних справ у ході спрощеного провадження в умовах цифровізації проаналізовано нормативне обґрунтування категорій «провадження», «адміністративна справа» та «спрощене провадження» та визначено, які справи можна розглядати у порядку спрощеного провадження. Досліджено особливості розгляду адміністративних справ у ході спрощеного провадження в умовах процесу цифровізації. Здійснено поетапний поділ процесу розгляду адміністративних справ у порядку спрощеного провадження та визначено прояви цифровізації на цих етапах.

Аргументовано важливість удосконалення адміністративного процесуального законодавства, яким впорядковано спрощене провадження. Відповідно, назва Глави 10 КАС України «Розгляд справ за правилами спрощеного позовного провадження» сформована з використанням терміну «справа». Натомість, Глава 11 КАС України має назву «Особливості позовного провадження в окремих категоріях адміністративних справ», де використано термін «адміністративна справа». Таким чином адміністративним процесуальним законодавством штучно виокремлюється два терміни «справа» та «адміністративна справа». Для цілей однотипного використання термінології у законодавстві та уникнення надмірних можливостей до маніпуляції нормативними положеннями, необхідно внести зміни як до назви Глави 10, виклавши її таким чином «Розгляд адміністративних справ за правилами спрощеного позовного провадження», так і до окремих статей цієї глави.

У підрозділі 3.2 «Нормативно-правова характеристика розгляду окремих публічно-правових спорів» проаналізовано порядок розгляду окремих публічно-правових спорів в умовах цифровізації. Виявлено залежність трактування поняття «нормативно-правова характеристика адміністративного судочинства» від тлумачення таких складових: 1) сутності адміністративного судочинства як об'єкта правового впливу та 2) визначення нормативно-правової бази, яка має бути спрямована на впорядкування цієї сфери суспільних відносин. В якості основних критеріїв при визначенні сутності адміністративного судочинства визначено те, що: а) це діяльність адміністративних суддів; б) це діяльність, що стосується вирішення адміністративних справ; в) адміністративна справа для цілей адміністративного процесуального законодавства – це публічно-правовий спір, який передано на вирішення судді.

Враховуючи можливість використання цифрових технологій при вирішенні окремих адміністративних справ, виділено межі їх впливу саме на порядок вирішення спорів. Акцентовано увагу на впливі цифровізації на: 1) способи

вчинення окремих процесуальних дій з приводу підготовки справи до розгляду по окремим категоріям публічно-правових спорів; 2) подання заяв по суті справи та відзив на позовну заяву по окремим категоріям адміністративних справ, що може здійснюватись через електронний кабінет як основний спосіб; 3) використання під час судового процесу доказів, що мають цифрове відображення.

Зазначено, що інформація стосовно дати, часу і місця розгляду справи має бути передана через повістку в електронному кабінеті і є основним способом повідомлення, а додатковим є передання інформації через інші засоби зв'язку, але виключно за умови відсутності електронного кабінету. Визначено, що подання заяв по суті справи та відзив на позовну заяву по окремим категоріям адміністративних справ здійснюється через електронний кабінет як основний спосіб або через електронну пошту, коли вона відома як додатковий варіант. Таким чином обидва способи пов'язані з інформаційно-телекомунікаційними інструментами.

У підрозділі 3.3 «Міжнародний досвід цифровізації адміністративного судочинства» проаналізовано міжнародні стандарти та міжнародну практику цифровізації адміністративного судочинства. Визначено, що правовим аспектом цифровізації адміністративного процесу є процес розробки і прийняття нормативно-правових актів, що регулюють цифровізацію адміністративного процесу та створення умов для їх належного впровадження і застосування з метою поступового досягнення повної відповідності права України із європейським правом. Встановлено, що для того, щоб адаптувати національне законодавство до міжнародних стандартів у сфері цифровізації адміністративного процесу необхідно розробити та прийняти Стратегію цифровізації адміністративного судочинства, спрямовану на впорядкування детальних правил та процедур.

Встановлено, що особливістю нідерландського концепту цифровізації адміністративного судочинства є наявність плану втілення конкретних заходів, які виконуються у певній послідовності. Одночасно має відбуватись поступове розширення переліку спорів, які підлягають розгляду за допомогою електронного судочинства. Акцентовано увагу на потребі оновлення та внесення змін до чинного адміністративного процесуального законодавства. При цьому всі зазначені процеси повинні супроводжуватися належною підготовкою кадрів, які будуть компетентними у виконанні завдань з впровадження інформаційних технологій та ведення інформаційної кампанії для повідомлення громадян про нові цифровізовані послуги.

ВИСНОВКИ

У дисертаційному дослідженні проведено доктринальний аналіз та запропоновано новий підхід до вирішення наукової проблеми визначення концепту цифровізації адміністративного судочинства. У результаті сформульовано такі основоположні висновки та пропозиції:

1. Запропоновано тлумачення поняття «наукова генеза використання цифрових технологій в адміністративному судочинстві» як відображення висновків, які отримані в результаті інтелектуальної творчої діяльності,

спрямованої на одержання нових результатів в сфері використання цифрових технологій, виділення специфіки їх застосування в адміністративістиці та в адміністративному судочинстві. Виокремлено основні змістовні напрями, що формують наукову генезу використання цифрових технологій в адміністративному судочинстві: 1) висновки, що містяться в наукових працях та присвячені питанням цифрових технологій; 2) висновки, що обґрунтовують специфіку використання цифрових технологій в адміністративістиці; 3) висновки, які стосуються особливостей використання цифрових технологій в адміністративному судочинстві.

2. Визначено, що цифровізація адміністративного судочинства є впровадженням у процес здійснення судочинства адміністративними судами цифрових технологій, за допомогою використання систем інформаційно-комунікаційного обміну з метою посилення функціональної та процесуальної спроможності адміністративних судів. В якості актуального вектору нормативно-правового регулювання цифровізації адміністративного судочинства обрано єдину термінологію цифрового спрямування. Проаналізовано окремі категорії, що стосуються як сфери адміністрування, так і адміністративного судочинства та запропоновано їх тлумачення. Йдеться про детермінацію понять: «електронного доступу», «електронного підпису», «електронної ідентифікації», «електронного документообігу», «відеоконференції» тощо.

3. Сформульовано поняття принципів адміністративно-правового забезпечення цифровізації як фундаментальних засад, які визначають напрямки, межі та способи реалізації державної політики у сфері цифрової трансформації та спрямовані на створення правового середовища, яке сприяє розвитку цифрових технологій, захисту прав громадян у цифровому просторі та забезпеченню ефективного управління цифровими процесами. Запропоновано перелік принципів цифрової трансформації діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування, а саме: 1) контроль за цифровізацією; 2) забезпечення електронної ідентифікації та верифікації для подальшого взаємного визнання з електронними системами ЄС; 3) синергія використання цифрових технологій як між суб'єктами публічного сектору, так і з суб'єктами приватного сектору для підвищення керованості IT-процесів та оперативності доступу до інформації; 4) збалансованість рівня витрат на програмне забезпечення з витратами на IT-інфраструктуру, забезпечення ліцензування програмного забезпечення, що використовується в публічній сфері; 5) відкритість і зручність доступу до публічної інформації, використання сучасних каналів комунікації та персоналізації надання інформації.

4. Аргументовано тезу про те, що у межах адміністративного судочинства розглядаються публічно-правові спори, що виникають з приводу публічно-правових відносин. При цьому, що використання категорії «адміністративна справа» в адміністративному судочинстві: 1) не пов'язується з категорією адміністративно-правових відносин, і не означає потреби саме їх визначення як основних; 2) є відображенням назви судочинства та позначення його як адміністративного. Встановлено, що розширення предмету публічно-правових

спорів адміністративного судочинства є сучасною тенденцією, яка обумовлена об'єктивними факторами (розвиток суспільних відносин, ускладнення публічного адміністрування), так і суб'єктивними факторами (зростання правової свідомості громадян, посилення їхньої активності у захисті своїх прав), що можуть мати як внутрішній, так і зовнішній характер.

5. Встановлено, що цифровізація доказів у адміністративному судочинстві охоплює виключно електронні докази. Що стосується інших видів доказів, то їх сутність під впливом цифровізації змінюватися не буде, зміні буде підлягати форма виявлення (пред'явлення) доказів. Використання електронних доказів в адміністративному судочинстві передбачає виконання низки специфічних вимог, а саме: а) розмежування електронного доказу із матеріальним носієм, на якому він зберігається; б) накладення електронного цифрового підпису на електронний доказ, що забезпечує достовірність електронного доказу та його відповідність оригіналу.

6. Обґрунтовано, що детермінація правосуб'єктності у адміністративному процесі пов'язується з окресленням: 1) переліку учасників адміністративного процесу; 2) нормативним регулюванням передумов набуття особою статусу учасника адміністративного процесу; 3) впливу цифровізації, євроінтеграції та дії правового режиму воєнного стану на можливість набуття особою статусу учасника адміністративного процесу. Проаналізовано вплив цифровізації як на статусні аспекти учасників адміністративного судочинства, так і процедурні засади їх забезпечення. Йдеться, до прикладу про функціонування Реєстру перекладачів як підтвердження можливості особи брати участь в розгляді публічно-правового спору в якості перекладача; верифікацію статусу спеціаліста з питань права.

7. Виокремлено особливості спрощеного провадження в адміністративному судочинстві, які мають прояв у: значно скорочених термінах розгляду справи та отримання результату розгляду; можливості подати клопотання щодо призначення справи до розгляду саме у спрощеному провадженні; можливості вибору присутності чи відсутності у судовому засіданні (а також можливості присутності у ньому в режимі відео-конференції із використанням засобів відеозв'язку та інформаційних технологій); можливості самостійного розподілу судом часу для розгляду справи, що є особливо актуальним з врахуванням існуючих проблем; можливості самостійного представлення інтересів позивачем, без залучення представника (з огляду на спрощений порядок розгляду, до прикладу – відсутність судових дебатів як складової процесу); зменшенні фінансових витрат на розгляд справи.

8. Встановлено, що використання поняття «нормативно-правова характеристика» в контексті розгляду окремих публічно-правових спорів відображає сукупність правових норм, що містяться у системі нормативно-правових актів різної юридичної сили, та якими регламентовано організацію та діяльність адміністративних судів при вирішенні окремих публічно-правових спорів. Зазначено, що віднесення нормативно-правових актів, які певним чином стосуються вирішення адміністративних справ можливе з врахуванням їх структуризації з урахуванням принципів: а) юридичної сили (вказує на юридичну

обов'язковість нормативно-правових актів в межах національної правової системи); б) предмету правового впливу (вказує на конкретний аспект здійснення адміністративного судочинства). Враховуючи можливість застосування цифрових технологій при вирішенні окремих адміністративних справ, виокремлено межі їх впливу саме на порядок вирішення публічно-правових спорів (на способи вчинення окремих процесуальних дій з приводу підготовки справи до розгляду; на порядок подання заяв по суті справи та відзив на позовну заяву по окремим категоріям адміністративних справ; на використання доказів, що мають цифрове відображення).

9. Встановлено, що сучасний стан цифровізації адміністративного судочинства відповідає європейським вимогам в частині: можливості подання позовної заяви електронним способом, участі в судовому засіданні онлайн шляхом використання цифрових технологій, можливості електронного документообігу та подання електронних доказів. Проте в кожній з цих можливостей є певні технічні та правові пробіли, які нівелюють переваги від електронного судочинства. Отже, корисним для України в контексті запозичення європейського досвіду буде досвід Нідерландів щодо плановості цифровізації та стандартизації вимог, які супроводжують цей процес.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

в яких висвітлено основні наукові результати дисертації:

1. Присяжнюк О. В. Адаптація національного законодавства до міжнародних стандартів в сфері цифровізації адміністративного процесу. *Право та державне управління*. 2022. № 4. С. 372–377.

2. Присяжнюк О. В. Алгоритм розгляду окремих публічно-правових спорів в умовах цифровізації адміністративного процесу. *Держава та регіони*. Серія: Право. 2023. № 4(82). Т. 2. С. 156–160.

3. Присяжнюк О. В. Удосконалення нормативно-правової бази адміністративного судочинства для ефективного впровадження системи цифровізації. *Право та державне управління*. 2023. № 4. С. 406–411.

4. Присяжнюк О. В. Деякі особливості розгляду адміністративних справ у ході спрощеного провадження в умовах процесу цифровізації. *Право і суспільство*. 2023. № 6. С. 512–517.

5. Присяжнюк О. Актуальні питання сучасних засад нормативно-правового регулювання цифровізації в адміністративному судочинстві. *Věda a perspektivy*. 2024. № 6 (37). С. 120–128 (Республіка Чехія).

6. Присяжнюк О. В. Актуальні питання правосуб'єктності учасників адміністративного процесу в сучасних умовах. *Наукові перспективи*. 2024. № 6(48). С. 754–762.

7. Присяжнюк О. В. Особливості трансформації системи адміністративного судочинства в умовах цифровізації. *Наука і техніка сьогодні* (Серія «Педагогіка», Серія «Право», Серія «Економіка», Серія «Фізико-математичні науки», Серія «Техніка»). 2024. № 6(34). С. 192–202.

які засвідчують апробацію матеріалів дисертації :

8. Присяжнюк О. В. До питання принципів адміністративно-правового забезпечення цифровізації адміністративного судочинства. *Правові засади діяльності правоохоронних органів*: збірник наукових статей, тез доповідей та повідомлень за матеріалами X Міжнародної науково-практичної конференції (Харків, 9-10 листоп. 2023 року). Харків: Друкарня Мадрид, 2023. С. 498–505.

9. Присяжнюк О. В. Міжнародний досвід цифровізації адміністративного судочинства. *Сектор безпеки України: актуальні питання науки та практики*: збірник наукових статей, тез доповідей та повідомлень за матеріалами XII Міжнародної науково-практичної конференції (Харків, 28 берез. 2024 року). Харків: Друкарня Мадрид, 2024. С. 441–449.

10. Присяжнюк О. В. Окремі питання системи доказів в адміністративному судочинстві. *Юридична відповідальність військовослужбовців та працівників правоохоронних органів в умовах воєнного стану*: збірник наукових статей, тез доповідей та повідомлень за матеріалами Міжнародної науково-практичної конференції (Харків, 26 січ. 2024 року). Харків: Друкарня Мадрид, 2024. С. 98–107.

11. Присяжнюк О. В. Окремі питання трансформації предмету публічно-правових спорів. *Актуальні питання адміністративного права та адміністративного судочинства*: збірник наукових статей, тез доповідей та повідомлень за матеріалами I Міжнародної науково-практичної конференції (Харків, 17 трав. 2024 року). Харків: Друкарня Мадрид, 2024. С.182–188.

АНОТАЦІЯ

Присяжнюк О.В. Концепт цифровізації адміністративного судочинства. – *Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.*

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право». – Науково-дослідний інститут публічного права, Київ, 2023.

Дисертація є першим у адміністративній процесуальній науці комплексним дослідженням цифровізації адміністративного судочинства в частині визначення його концептуальних засад.

Встановлено, що цифровізація адміністративного судочинства є впровадженням у процес здійснення судочинства адміністративними судами цифрових технологій, за допомогою використання систем інформаційно-комунікаційного обміну з метою посилення функціональної та процесуальної спроможності адміністративних судів. В якості актуального вектору нормативно-правового регулювання цифровізації адміністративного судочинства обрано єдину термінологію цифрового спрямування. Проаналізовано окремі категорії, що стосуються як сфери адміністрування, так і адміністративного судочинства та запропоновано їх тлумачення. Йдеться про детермінацію понять: «електронного доступу», «електронного підпису», «електронної ідентифікації», «електронного документообігу», «відеоконференції» тощо.

Уперше звернуто увагу на доцільність прийняття Концепції цифрової трансформації діяльності органів державної влади та органів місцевого

самоврядування та запропоновано принципи, на яких вона має базуватись. Аргументовано доцільність уніфікації термінології у чинному адміністративному процесуальному законодавстві та використання понять «адміністративна справа» та «суб'єкт владних повноважень».

Набули подальшого розвитку положення щодо правосуб'єктності громадських організацій в адміністративному судочинстві, яка станом на теперішній час пов'язується або з наявністю у них статусу юридичної особи або з можливістю фізичної особи представляти інтереси громадської організації.

Запропоновано внесення змін до Кодексу адміністративного судочинства України в частині удосконалення основоположних засад адміністративного судочинства для подальшої цифрової трансформації. У дисертації сформульовано й інші доктринально підкріплені пропозиції стосовно вдосконалення актів адміністративного процесуального законодавства, якими врегульовано питання використання цифрових технологій під час розгляду публічно-правових спорів.

Ключові слова: адміністративне судочинство, цифровізація, цифрові технології, адміністративне процесуальне право, публічно-правовий спір, учасники адміністративного процесу, адміністративна процесуальна правосуб'єктність, спрощене провадження, адміністративна справа, адміністративна справа, електронний суд.

SUMMARY

Prysiashniuk O.V. The concept of digitalization of administrative proceedings.

– *Qualification scientific work on the rights of the manuscript.*

Thesis for obtaining a scientific degree of candidate of juridical science in specialty 12.00.07 «Administrative Law and Procedure; Financial Law; Information Law». – Scientific Institute of Public Law, Kyiv, 2024.

The dissertation is the first comprehensive study of the digitalization of administrative proceedings in terms of defining its conceptual foundations in administrative procedural science.

It has been established that the digitalization of administrative proceedings is the introduction of digital technologies into the process of judicial proceedings by administrative courts, with the help of information and communication exchange systems in order to strengthen the functional and procedural capacity of administrative courts. A unified terminology of digital direction has been chosen as the current vector of legal regulation of digitalization of administrative proceedings. Separate categories related to both the sphere of administration and administrative proceedings were analyzed and their interpretation was proposed. It is about the determination of the concepts: "electronic access", "electronic signature", "electronic identification", "electronic document management", "video conference", etc.

It was revealed that the digitization of evidence in administrative proceedings covers only electronic evidence. As for other types of evidence, their essence will not change under the influence of digitalization, the form of discovery (presentation) of evidence will be subject to change. The use of electronic evidence in administrative proceedings involves the fulfillment of a number of specific requirements, namely:

- a) separation of electronic evidence from the physical medium on which it is stored;
- b) imposing an electronic digital signature on the electronic evidence, which ensures the authenticity of the electronic evidence and its correspondence to the original.

Scientific ideas have been developed regarding the need to use the term "authority subject" in administrative procedural legislation when defining administrative legal personality. This is explained by the fact that if the party to the case is defined as a subject of power, then the conditions for entering into consideration of a public legal dispute must be detailed for him, that is, his legal personality must be determined.

The expediency of implementing the standards of the European Union and using the practice of European states in the digitalization of administrative proceedings is argued.

It was established that the current state of digitization of administrative proceedings meets European requirements in terms of: the possibility of submitting a claim electronically, participating in a court session online through the use of digital technologies, the possibility of electronic document management and submission of electronic evidence. However, in each of these opportunities there are certain technical and legal gaps that reduce the benefits of electronic justice. Therefore, in the context of borrowing European experience, the experience of the Netherlands regarding the planning of digitalization and the standardization of requirements that accompany this process will be useful for Ukraine.

Amendments to the Code of Administrative Proceedings of Ukraine in terms of improving the fundamental principles of administrative proceedings for further digital transformation are proposed. The dissertation formulated other doctrinally supported proposals regarding the improvement of acts of administrative procedural legislation, which regulate the issue of the use of digital technologies during the consideration of public legal disputes.

Key words: administrative proceedings, digitization, digital technologies, administrative procedural law, public legal dispute, participants in administrative proceedings, administrative procedural legal personality, simplified proceedings, administrative case, administrative case, electronic court